

РЕЦЕНЗИЯ

на представен труд за участие в конкурс
за академична длъжност „ДОЦЕНТ“,
обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“ в ДВ., бр. 55/2011 г.

Рецензент:

Доцент д-р Йордан Петров Величков, преподавател в Правно-исторически факултет на ЮЗУ

Кандидат:

Александър Драганов Димитров, д-р по право, преподавател в ЮЗУ „Неофит Рилски“

I. Александър Драганов Димитров е завършил Юридическия факултет на СУ “Св. Климент Охридски” през 1972 г., „кандидат на юридическите науки” (сега „доктор по право”) в областта на частноправната материя с международен елемент от 1979 г. Познавам го добре от времето на съвместната ни работа в систематата на Министерство на външните работи, деен член е на Българското дипломатическо дружество и на Съюза на юристите в България и най-вече като дългогодишен и уважаван преподавател по МЧП, Право на ЕС, търговско право и пр. правни дисциплини в ЮЗУ Н. Рилски”.

В качеството си научен работник в Института по международни отношения, д-р Александър Димитров е автор на респектабилни монографии, студии, коментари и публикации у нас и зад граница, активен участник в национални и международни конференции. Дори като практик-юрист (президентски съветник до 1996 г. и посланик в Република

Полша до 1999г.), той продължава творческата си работа по ред теоретико-приложни проблеми. В тази връзка следва да отбележа курсът от лекции на посланик Димитров във Варшавския университет и многобройните му публицистични изяви в полската преса и медии. Впрочем и у нас той е респектираш и търсен автор на десетки статии в списанията и ежедневните издания.

II. Кандидатът за редовен доцент д-р Ал. Димитров съгласно изискванията на нормативната база и Вътрешните правила на ЮЗУ „Н. Рилски” представя монографичния труд „Международно частно право на Европейския съюз. Основи” (2011 г., С.304.). Другите му трудове са свидетелство за неговите широки научни интереси и висока професионална квалификация, но не са предмет на анализ и оценка, защото законодателството съдържа като условие за избор на тази длъжност публикувана самостоятелна монография по профила на обявата в ДВ.

1. Монографичният труд ме сюрпризира приятно, защото е явление в правния свят на Общността: първо Международно частно право на ЕС. И то от български автор! Следва да се съгласим с неговата констатация за Съюзното частно право като автономен правен порядък (система), „нов самостоятелен правен ред”, паралелен на публичното, в рамките на Правото на ЕС (с. 18-20). Аргументите му са „железни”: нормативната база на ЕС и константната съдебна практика на съда в Люксембург. Това научно изследване отговаря на нуждите и на теорията, и на практиката. То е необходимо и за българските магистрати, боравещи с тази материя, и за специалистите в търговските дружества, и за студентите.
2. Формулираното определение на МЧП – ЕС е логично и дълбоко съдържателно. То е резултат на висока научна квалификация и натрупан практически опит. Да не забравяме и школата на проф. Вл.

Кутиков, през която е минал авторът. Определението включва наред с приложимото право към частноправните отношения с международен елемент, международна юрисдикция на съдилищата на държавите-членки и производството по граждански дела, признаването и изпълнението на съдебни решения и извънсъдебни актове (с.28). Това определение е в синхрон с актовете на ЕС и българския КМЧП и е база за принципната постановка на автора за МЧП – ЕС като единно материално и процесуално право.

3. Особен интерес и внимание заслужава предложената от д-р Ал. Димитров оригинална, но и солидно „бетонирана” с нормативни актове система на източниците на правото на ЕС и на МЧП –ЕС: основни и допълнителни източници, които той нарича вътрешни, (съюзни) източници и други (външни) източници. В основата на тази принципно нова система стои Лисабонският договор. ДЕС и ДФЕС правят Европейския парламент и Съвета законодателни органи, а приетите по законодателна процедура регламенти, решения и директиви - законодателни актове. Научен интерес съставляват определенията за регламент, директива и решение, в новата им „дреха” на закони на Съюза.
4. Кръгът от субекти на МЧП – ЕС – физически и юридически лица, институциите на ЕС и държавите-членки е обогатен със съюзните икономически форми на сдружаване на юридически и физически лица: Европейското обединение по икономически интереси, Европейското дружество и Европейското кооперативно дружество.
5. След понятийния апарат, източниците и субектите (Дял I), които са в основата на сградата на МЧП – ЕС, по законите на строителството следват нейните етажи – Дял Втори. Международната компетентност и производството по граждански дела с международен елемент е

предмет на Глава четвърта. Най-напред е анализиран „Регламент 44/2001”, в частност: изключителната компетентност, пророгация на компетентност, обща компетентност, специална компетентност, споделена компетентност, съединяване на искове и т.н. (с. 143-167). Не мога да не препоръчам на магистратите от съдебната система да ползват лаконичният, но прецизен ред за проверка на разпоредбите относно международната юрисдикция по този Регламент на с. 169-170. Процесуалните въпроси по глава четвърта – производство по граждански дела с международен елемент предполагат спазване на правила за срокове, дати и крайни срокове на ЕС, които следва добре да се познават от специалистите от търговските дружества (с. 193 и сл.).

6. Въпросите на приложимото право към частноправните отношения с трансграничен елемент напълно основателно са във фокуса на внимание на автора, който им е отделил специално внимание – от реда за установяване съдържанието на приложимото право през съображенията за обществен ред, особените повелителни норми и заобикалянето на закона до приложимого право според различните съюзни регламенти (с. 197 – 263). По мое мнение, за първи път предмет на изследване у нас са приложимото право към извъндоговорни отношения (Регламент 864/2007) и приложимото право право към задължения за издръжка по Хагския протокол от 2007 г.
7. „Finis coronat opus” („Крайт увенчава делото”) – казват древните римляни. Признаването и допускането на изпълнението на чуждестранни съдебни решения и други актове по МЧП – ЕС е от изключителна важност за страните, защото слагат край на материалните или неимуществени отношения на страните. Освен

Регламент „Брюксел I” и Регламент 1346/2000, са анализирани Регламент 805/2004 за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания, Европейска заповед за плащане по Регламент 1896/2006 и Европейска процедура за иски с малък материален интерес по Регламент 861/2007 г. Финалната Глава 6 представлява научен и практически интерес, както със свободното боравене със законодателството на държавите-членки и съпоставка с българското право, така и с предложенията *de lege ferenda*.

8. На последно място по ред, но не и по значение, авторът борави с лекота с понятийния апарат не само на МЧП, но и на правото като цяло, като много често предлага свои оригинални, съдържателни и аргументирани определения. Хабилизационният труд е написан не просто на перфектен правен език, но е свидетелство за богатата култура на неговия автор. Литературният апарат (на кирилица и латиница) е изключително прецизно подбран с оглед тематиката на труда и всяка отделна глава.

III. Авторът на монографията, анализирайки състоянието на правната доктрина в 27-те държави-членки, прави следната констатация, която изцяло споделям: за относителната неизследваност от науката на МЧП – ЕС. Според него, теорията изостава от развитието на нормативната уредба и „прецедентното право” на Люксембургския съд, от потребностите на „живото” общностно право в областта на частноправните отношения (с. 19).

Така например, в своето начало е дискусията в научните среди относно самостоятелното място на Съюзното частно право в системата на Правото на ЕС, остро е противостоеенето между привърженици и противници за възможността да бъдат кумулирани материалноправни и процесуалноправни норми, т.е. за съществуването на единно материално и

процесуално право и пр. Тук веднага следва дебело да се подчертае, че съюзният законодател и съдебната практика категорично вече са се произнесли по тези спорни за доктрината въпроси.

Толкова по-значима е ролята на представения монографичен труд, като първо научно изследване на МЧП – ЕС не само у нас, но и в останалите държави-членки. Естествено е в него да има отделни спорни моменти, които обаче не могат да хвърлят „сянка” върху несъмнените достойнства, множеството научни приноси и практическо значение на публикуваната монография.

IV. В заключение, по мое мнение, монографичният труд на д-р Александър Драганов Димитров „Международно частно право на ЕС. Основи” не просто отговаря на всички законови и доктринални изисквания за академичната длъжност „доцент”, а е крупен негов принос в съвременното международно частно право. С безспорни достойнства е другата негова научна продукция и плодотворната му преподавателска работа в ЮЗУ „Неофит Рилски”. Затова категорично ще подкрепя този избор. Желая успех в бъдещите му начинания на хабилитиран научен работник!

Рецензент :

(доц. д.р Йордан Величков)

20.09.2011 г.